

23.08.2022

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**23 Ağustos 2022
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

23 Ağustos 2022 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği
- Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Sosyal Güvenlik Kurumu Alacaklarının 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48/A Maddesine Göre Tecil ve Taksitlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Havalimanları/Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No: 188)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 25/5/2022 Tarihli ve 2018/36546 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 25/5/2022 Tarihli ve 2019/18178 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 15/6/2022 Tarihli ve 2019/20170 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 28/6/2022 Tarihli ve 2019/39033 Başvuru Numaralı Kararı

Tarımsal girdi enflasyonunda yeni rekor

Tarımsal girdi fiyat endeksi (Tarım-GFE) yıllık %134,96, aylık %7,92 arttı.



Tarım-GFE, Haziran'da aylık bazda yüzde 7,92 artarken, yıllık bazda yüzde 134.96 yükseldi.

Endekste, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 81,07 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 70,89 artış gerçekleşti.

Böylece Endeks, yıllık bazda yeni bir rekor kırdı.

Ana gruplarda bir önceki aya göre tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 4,57, tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 8,33 artış gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde yüzde 72,30, tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde yüzde 145,32 artış gerçekleşti.

Yıllık Tarım-GFE'ye göre 7 alt grup daha düşük, 4 alt grup daha yüksek değişim gösterdi.

Yıllık artışın düşük olduğu alt gruplar sırasıyla, yüzde 31,88 ile veteriner harcamaları ve yüzde 46,04 ile tohum ve dikim materyali oldu. Buna karşılık, yıllık artışın yüksek

23.08.2022

olduğu alt gruplar ise sırasıyla, yüzde 233,89 ile gübre ve toprak geliştiriciler ve yüzde 228,03 ile enerji ve yağlar oldu.

Aylık Tarım-GFE'ye göre 10 alt grup daha düşük, 1 alt grup daha yüksek değışim gösterdi.

Aylık artışın düşük olduğu alt gruplar sırasıyla, yüzde 0,13 ile veteriner harcamaları ve yüzde 0,50 ile tohum ve dikim materyali oldu. Buna karşılık, aylık artışın yüksek olduğu alt gruplar ise sırasıyla, yüzde 20,71 ile enerji ve yağlar ve yüzde 7,26 ile hayvan yemi oldu. Bir önceki aya göre azalış gösteren tek alt grup ise yüzde 0,27 ile makine bakım masrafları oldu.

Borrell: İran 'makul' yanıt verdi, ABD'yi bekliyoruz

AB Komisyonu'nun dış politika şefi Borrell, nükleer müzakerelerde İran'ın 'makul' bir yanıt verdiğini söyledi.



Avrupa Birliği (AB) Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Avrupa Birliği'nin 2015 nükleer anlaşmasının canlandırılması için taraflara sunduğu teklife ABD'nin yanıtının bu hafta gelmesini umduklarını söyledi.

Borrell, AB'nin 16 ay süren müzakerelerin ardından sunduğu teklifine İran'ın "makul" bir yanıt verdiğini de belirtti.

İspanya'nın Santander kentinde katıldığı bir etkinlikte konuşan Borrell, "Müzakerelerin koordinatörü olarak bir öneri sundum, su müzakereler sonrasında ulaşılan bir başa baş noktasını ifade ediyor. Sunulan teklifin bir tarafın veya diğer tarafın lehine iyileştirilebileceğini düşünmüyorum. İran'dan verilen yanıtı makul olarak değerlendirdim" dedi.

Borell, "ABD'nin müzakereleri sona erdirecek yanıtı ortaya koyacağını umuyorum" ifadelerini de kullandı.

Erdoğan: Mısır alım fiyatı ton başına 5 bin 700 lira

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kabine Toplantısından sonra yaptığı açıklamada, Toprak Mahsülleri Ofisinin bu sene mısırın tonunu 5.700 liraya alacağını açıkladı.



Cumhurbaşkanı Erdoğan Kabine Toplantısından sonra açıklamalarda bulundu. Erdoğan yeni ekonomi programı ve enflasyona karşı alınan önlemler hakkında bilgi verdi.

Enflasyonun etkilerini gelirleri dengelemeye çalışarak bertaraf etmeye çalıştıklarını belirten Erdoğan özetle şunları söyledi:

"Gaziantep ve Mardin'deki kazalar tüm boyutlarıyla soruşturularak gerekli işlemler yapılacaktır. Hayatını kaybedenlerin ailelerine destek sağlayacağız.

Benzer kazaların bir daha yaşanmaması için trafik ve araç güvenliği başta olmak üzere her alanda ihtiyaç duyulan tedbirleri süratle uygulamaya geçireceğiz.

Eylülün ilk haftasında 3 ülkeyi kapsayan bir Balkan Turuna çıkacağım.

Ukraya Rusya savaşı etkilerini göstermeye devam ediyor. Türkiye olarak bu savaşın barışla sonuçlanması için elimizden geleni yapıyoruz. Amacımız Sayın Putin ile Sayın Zelenskiy'i ülkemizde bir araya getirerek bu krizi çözmektir.

Ekonomide köklü bir dönüşümü adım adım hayata geçirdik. Mandacı iktisatçılar hala programı kötülemeye devam ediyor.

İktisat teorileri ve uygulamaları, fizik ve matematik gibi her yerde geçerli uygulamalar değildir. Bir ülkede başarılı bir modelin başka bir yerde başarılı olacağı garantisi yoktur.

Bütün dünya yüksek enflasyon ve işsizlik ile boğuşuyor, enflasyonun çok yüksek seyretmesi üzüntü vericidir. Burada dikkat edilmesi gereken şey, enflasyonun genel ekonomideki etkisidir.

Biz enflasyonun etkilerini her kesimin gelirini dengelemeye çalışarak bertaraf etmeye çalışıyoruz. Enflasyonsuz yaşamaya alışmış ülkelerde bizimkine kıyasla daha küçük rakamların etkileri fazlaca hissediliyor.

Ekonomi politikamızı belki 20 yıl önce yapamazdık çünkü o dönem askeri ve sanayi altyapımız sağlam değildi. Biz tıpkı güvenlik, enerji, sosyal politikalarımız gibi kendi çıkarlarımıza göre belirlemeyi sürdüreceğiz.

Artık hiç kimsenin dövize ve altına yönelmesi için sebep kalmamıştır. Vatandaşlarımızı Türk lirası mevduat hesaplarına davet ediyorum. Evine, arsasına, stoktaki malına enflasyon ile ve girdi maliyetiyle fazla zamlar yapmak gemide bir delik açmaktır.

TMO, mısır alım fiyatını ton başına 5.700 TL olarak uygulayacaktır.

Bu yıl yardımcı kaynakları da ücretsiz olarak yavrularımızın masalarında hazır bulacaksınız."

Merkez'in hamlesiyle tahvil faizi sert düştü

Merkez Bankası'nın ticari kredi faizlerini düşürmeyi ve kredi artışını belli limitte tutmayı hedeflediğı yeni düzenlemesi bankaları Hazine tahvili bulundurmaya sevk ediyor. Uygulamanın ilk işlem günü yüzde 80'e varan enflasyon ve 800 baz puanı aşan CDS'e karşın tahvil faizleri sert geriledi.



Şebnem TURHAN

Merkez Bankası'nın yeni düzenlemesi bankaları yine Hazine tahvillerine yönlendiriyor. Zaten son dönemde teminat koşullarındaki değışim nedeniyle sabit kuponlu tahvile yönelmiş ve tahvil faizleri enflasyon ve risklerden bağımsız olarak yüzde 17'nin altına gelmişti. Düzenlemenin etkisi anında kendini gösterdi ve dün iki yıllık ve 10 yıllık gösterge tahvil faizi sert geriledi. İki yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 17,62'den yüzde 14,23'e kadar indi ardından yüzde 15,75'e yükseldi, ancak 10 yıllık gösterge tahvil faizi de yüzde 16,93'ten yüzde 13,96'ya düştü. Buna karşın Türkiye'nin 5 yıllık iflas risk primi CDS'leri 800 baz puanı arttı ve 29 Temmuz'dan bu yana en yüksek seviyesine çıktı.

Merkez Bankası'nın düzenlemesi neydi?

Merkez Bankası cuma günü ticari kredi faizlerini TCMB'nin faizlerine yaklaştırmak için uygulamaya aldığı önlemlerin başında zorunlu karşılığa tabi krediler için yüzde 20 düzeyinde uygulanan zorunlu karşılık tesisinin, yüzde 30 oranında menkul kıymet tesisi ile ikame edilmesinin hükmüne bağıladı. Yine 30 Aralık 2022 itibarıyla 29 Temmuz 2022 tarihine göre yüzde 10 kredi büyüme oranını aşan kredi tutarı kadar menkul kıymetin bir yıl boyunca tesis edilmesine karar verildi. Ve, hariç tutulan kredi

türlerinin harcama mukabili kullanılmaması halinde menkul kıymet tesisine tabi olması kararlaştırıldı. Bunun yanı sıra tebliğin yayımı tarihinden itibaren 2022 yıl sonuna kadar kullanılacak ticari nitelikteki kredilerde Merkez Bankası tarafından yayımlanan yıllık bileşik referans oranının 1.4 katı üzerinde yıllık bileşik faiz oranıyla kullanılacak kredi tutarının yüzde 20'si, 1.8 katı üzerinde yıllık bileşik faiz oranıyla kullanılacak kredi tutarının yüzde 90'ı nispetinde menkul kıymet tesis edilmesine karar verildiği belirtildi. Uzmanların hesaplamasına göre bu ticari kredi faizinde yüzde 22,85 - 29,38'u aşan bankaların ilave menkul kıymet tutması gerektiğini gösteriyor.

Tahvilin yüzde 75,7'sini bankalarda bulunuyor

Uzmanlar, yeni karşılık politikasının bankaların tahvil talebini yeniden artıracığını ancak ne kadarlık tahvil talebi olacağının henüz bilenemeyeceğini belirtiyor. Hazine verilerine göre tüm tahvil stoku toplam 2.4 trilyon TL ve bunun 1.8 trilyon TL'si bankalarda. Uzmanlar, bunların zaten önemli kısmının vadeye kadar elde tutulduğunu ya da APİ çerçevesinde TCMB'ye teminat olarak verildiğini kaydetti. Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre 1.8 trilyon liralık bankaların tuttuğu tahvilin önemli bir bölümü de kamu bankalarının üzerinde. Verilere göre toplamda Hazine tahvillerinin yüzde 75,7'si bankaların elinde bulunuyor. Kamu bankaları yüzde 38,8'ini bulundururken özel bankalar yüzde 20,5 yabancı bankalar ise yüzde 9,6 Hazine tahvilleri tutanlar arasında. Katılım bankalarında yüzde 5,5, kalkınma ve yatırım bankalarında ise yüzde 1,2 payda Hazine tahvili bulundurduğu görülüyor.

İlerleyen dönemde bankalar için riskli olabilir?

Peki bundan sonra ne olacak? Bankacılık kaynakları haziranda uygulamaya alınan makro ihtiyati tedbirlerin teminat yapısında getirdiği değişikliğin bankaları sabit kuponlu tahvile yönlendirdiğini ve bu yıl boyunca da bankaların TÜFE'ye endeksli Hazine tahvillerine büyük ilgi gösterdiğini hatırlattı. Yeni getirilen düzenlemeyle bankaların piyasadan alabilecekleri tahvil miktarının sınırlı olduğunu kaydeden uzmanlar hazinenin uzun vadeli tahvil ihalelerinde, düşük faizle, yüklü miktarlarda satış yapılacağını kaydetti. Ancak uzmanlar enflasyonun mevcut yüksek seviyesine karşın, oldukça düşük bir faizden uzun vadeli tahvile yatırım yapmanın bankaları ilerleyen dönemde zorlayabileceğine dikkat çekiyor.

Bankalar kredi musluklarını daha da sıkar mı?

Bankacılık kaynakları yüksek enflasyon ve risk priminin yüksekliğinin bankaları zorlayabileceğini ve piyasanın bir noktadan sonra ticari kredilerde çok seçici olacağını ve bunun da kredi hacmini daraltıcı bir etki yaratacağını vurguladı. Ayrıca bankacılık kaynakları kamu bankalarının daha agresif kredi vermeleri, ya da ilerleyen vadede bu düzenlemede bazı değişiklikler yapıldığının da görülebileceğine işaret etti.

Gösterge tahvil faizlerinde hızlı geri çekilme

Haziranda getirilen düzenleme sonrası gösterge tahvil faizlerinin gerilediği görüldü. 10 yıllık gösterge tahvil faizi Mart 2022'de yüzde 28 seviyelerindeyken cuma kapanış itibarıyla yüzde 16,93'e kadar düştü. Dün ise 297 baz puan düşüşle yüzde 13,96'ya

sert gerileyen 10 yıllık tahvil faizinin yanı sıra 2 yıllık gösterge tahvil faizinde de gerileme yaşandı. Cuma kapanışta yüzde 17,62 seviyesinde olan 2 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 14,23'e kadar indi ve 339 baz puanlık düşüş görüldü. 5 yıllık gösterge tahvil faizinde de aynı seyir yaşandı. Cuma kapanışta yüzde 16,77 olan 5 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 13,98 ile yüzde 14'ün de altına geldi. Düşüş 279 baz puan gerçekleşti. Analistler önümüzdeki dönemde de tahvil faizlerinde düşüşün sürebileceğini dile getirdi.

Ticari kredi büyümesi %25'in altına geldi

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısında politika faiziyle ticari kredi faizi arasındaki makasa dikkat çektiği gibi son dönemde yavaşlayan iktisadi aktiviteyi işaret ederek sanayide ve istihdamda ivmenin ve artışın sürmesi için finansal koşulların destek olması gerektiğini vurgulamıştı. Bu nedenle de 100 baz puanlık faiz indirimi yaptığını açıklamıştı. Merkez Bankası'nın işaret ettiği gibi ticari kredi faizleri kurumsal kredi kartları ve kredili mevduat hesapları hariç 12 Ağustos haftasında ortalamada yüzde 27,64'e yükseldi. Buna karşılık ticari kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış ve kur etkisinden arındırılmış olarak yüzde 24,92 ile yüzde 25'in altına geriledi. Toplam kredi büyümesi de yüzde 34,5'e inerken tüketici kredilerinde arındırılmamış büyüme ise yüzde 50'ye indi. Ticari kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış ve kur etkisinden arındırılmış büyümesi kamu bankalarında yüzde 38,5 olurken özel bankalarda yüzde 13,42 olarak hesaplandı. Yani ticari kredi büyüme hızındaki ivme kaybı özel bankalarda daha dikkat çekici oldu.

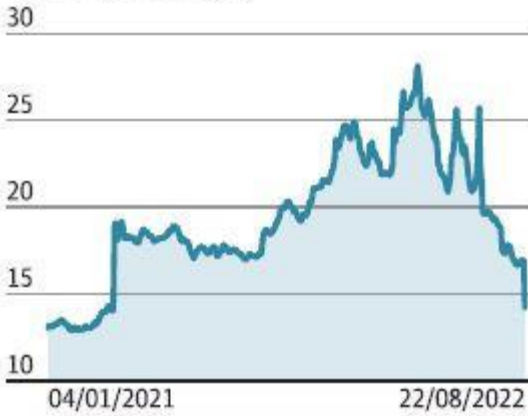
5 yıllık CDS'ler yeniden 800 baz puanı aştı

Merkez Bankası'nın perşembe günü Para Politikası Kurulu toplantısında 100 baz puanlık faiz indirimi sonrası yönünü yeniden yukarıya çeviren Türkiye'nin 5 yıllık iflas risk primi CDS'ler dün açılışta da yeniden 800 baz puanın üzerine çıktı. Bu seviye 29 Temmuz'dan bu yana görülen en yüksek seviyeye işaret ediyor. Türkiye'nin 5 yıllık iflas risk primi CDS'leri temmuz ortasında 900 baz puan ile 2008 yılından bu yana en yüksek seviyeye çıkmıştı. Küresel piyasalardaki risk iştahının artması ve Rusya'dan yaşanan sermaye girişleriyle CDS'lerde ağustos ayında 700 baz puanlı seviyenin altına gevşeme gözlenmişti. 11 Ağustos'ta ise 650 baz puanın altını test eden risk primi ardından yeniden yükselişe başladı.

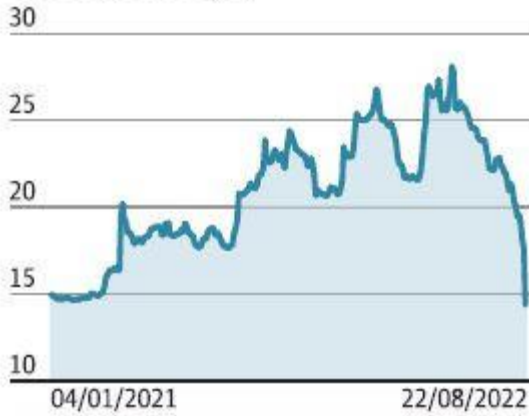
İç borç stokunun elinde bulunduranlara göre dağılımı

	Haziran 2021		Haziran 2022	
	Stok (milyar TL)	Dağılım (%)	Stok (milyar TL)	Dağılım (%)
YURT İÇİ YERLEŞİKLER	1.227,00	96	2.379,30	99
Bankacılık Kesimi	892,7	69,9	1.819,6	75,7
Kamu Bankaları	470,6	36,8	932,6	38,8
Özel Bankalar	233,8	18,3	493,8	20,5
Yabancı Bankalar	99,3	7,8	231,1	9,6
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	17,9	1,4	29,2	1,2
Katılım Bankaları	71,1	5,6	132,9	5,5
Banka Dışı Kesim	252,4	19,8	457,5	19
Gerçek Kişiler	7,8	0,6	24,8	1
Tüzel Kişiler	154,3	12,1	270,2	11,2
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	90,3	7,1	162,5	6,8
TCMB	81,9	6,4	102,1	4,2
YURTDIŞI YERLEŞİKLER	50,6	4	24	1
TOPLAM	1.277,60	100	2.403,30	100

10 yıllık gösterge tahvil faizi (%)



2 yıllık gösterge tahvil faizi (%)



Euro/dolar için bankalardan yeni tahminler: Parite bu seviyeleri görebilir

Euro/dolar paritesinin 1'in altına düşmesinin ardından Morgan Stanley, Nomura ve Societe Generale gibi bankacılık devleri yeni değerlendirmeler yayımladı. Uzmanlar kurdaki düşüşün sürebileceğini belirtti.



Euro/dolar kurunun 1 seviyesinin altına inmesinin ardından piyasada gözler paritedeki düşüşün nereye kadar devam edeceğine kilitlendi. Küresel bankacılık devleri tahminlerini revize ederek yıl sonuna kadar düşüşün hızlanabileceğini öngördü.

Dolarda güçlü seyrin sürmesi ve Avrupa'daki ekonomik risklerin artması sonucu Euro/Dolar paritesi dün 1'in altına düştü. Parite dün sabah saatlerinde 14 Temmuz'un ardından ilk kez 0,999 ile 1 seviyesinin altına girdi.

Düşüşü bugün de süren kur yüzde 0,2'lik günlük değer kaybı ile 0,992 seviyesinden güne başladı. Avrupa Birliği'nin ortak para birimi olan Euro son 20 yılın en düşük seviyelerinde hareket ederken doları başlıca para birimleri karşısında ölçen dolar endeksi yüzde 0,7 artarak 15 Temmuz'dan bu yana en yüksek seviyesine ulaştı.

0.9920

USD

-0.0023 -0.23% ▼

1D

1M

6M

YTD

1Y

5Y

MINIMIZE CHA

Q Add a comparison



2022 yılının başından bu yana Euro/dolar kurundaki değişim. Grafik: Bloomberg

İŞTE SON TAHMİNLER

Stratejistlere göre paritedeki bu düşüş, Euro için daha derin bir kaybın sadece başlangıcı. Bloomberg'in haberine göre, ABD merkezli bankacılık devi Morgan Stanley, Euro'nun bu çeyrekte 2000'lerin başından beri görülmeyen bir seviye olan 0,97 dolara düşebileceği tahmininde bulundu.

Japon Banka Nomura ise Euro'nun eylül ayı sonuna kadar 1 Euro'nun 0,975 dolar seviyesine düşebileceğini belirtti. Banka, enerji arzı üzerindeki baskının sürdüğünü ve kesinti riskinin artırdığı belirterek "piyasa 0,95'i veya daha bir düşük seviyeyi arıyor olabilir" değerlendirmesinde bulundu.

Fransız Banka Societe Generale'in döviz stratejisti Kit Juckes ise müşteriler için hazırladığı bir notta, "Yaz sonu kısmen doların yükselişe geçmesi ve kısmen de Avrupa ekonomisinin karşı karşıya kaldığı riskler nedeniyle Euro'nun yeniden baskı altında olduğunu görüyor" dedi.

EURO VE DOLAR NEDEN EŞİTLENDİ?

Fed'in beklenenden daha yüksek faiz artırabileceği ihtimalinin artması ve Avrupa'da Rusya ve kuraklık kaynaklı enerji krizinin sürmesi nedeniyle bölgede yükselen ekonomik riskler Euro/dolar paritesini baskıladı.

Enerji krizi ve tedarik zinciri problemleri gündemin odağındaki yerini korurken, Hollanda'da işlem gören eylül vadeli doğal gaz fiyatları yükselmeye devam etti. Öte yandan dün Almanya Merkez Bankası ülke ekonomisinde bir resesyon olasılığının giderek arttığını ve enflasyonun sonbaharda yüzde 10 ile çift haneye ulaşabileceğini bildirdi.

NE OLMUŞTU?

İlk olarak Fed'in sıkı para politikasını sürdürmesi neticesinde 14 Temmuz'da parite 20 yıl sonra ilk kez 1'in altına inmişti. Sonrasında Fed'in verdiği yumuşama sinyalleri ve Avrupa Merkez Bankası'nın faiz artışına gitmesi Euro'nun tekrar dolar karşısında değer kazanmasını sağlamıştı.

Ancak Avrupa ekonomisinde artan riskler ve Fed'den gelen şahin sinyaller tekrar paritenin 1 seviyesine gelmesine neden oldu.

TÜRKİYE'Yİ NASIL ETKİLER?

Türkiye'nin ihracatındaki Euro ağırlığı nedeniyle bu para biriminin dolar karşısında değer kaybetmesi Türkiye'nin parite kazancı elde edemeyeceği için kayıp yaşaması anlamına geliyor.

2021 sonuçlarına göre toplam 271 milyar dolarlık ithalatın yüzde 48'i euroyla, yüzde 45'i dolarla yapılmıştı. Aynı yılda yapılan dış borç ödemesinin yüzde 60'a yakını dolarla, yüzde 30'a yakını euroyla ve kalanı diğer para birimleriyle yapılmıştı.

Ayrıca 2021 sonu itibarıyla 441 milyar dolar seviyesinde olan Türkiye'nin brüt dış borç stokunun yüzde 58,6'sı ABD doları, yüzde 30'u Euro cinsi yükümlülüklerden oluşuyor.

Moody's, Türkiye ekonomisini değerlendirdi: Bütçe üzerinde baskılar artacak

Türkiye ekonomisini değerlendiren Moody's, yüksek enflasyona karşı alınan tedbirlerin önümüzdeki aylarda bütçe üzerindeki baskıyı artıracakını ifade etti.



Uluslararası kredi derecelendirme kuruluğu Moody's, hükümetin hane halklarını yüksek enflasyonun etkilerinin tam olarak görülmesinden korumak için aldığı tedbirlerin artan maliyetinin önümüzdeki aylarda bütçe üzerinde baskıyı artıracakını savundu.

Moody's, Türkiye ekonomisi için 17 Ağustos'ta yaptığı değerlendirmeye ilişkin soru ve cevapları yayınladı. Türkiye'nin yüksek enerji ithalat faturası nedeniyle dış konumu üzerinde yüksek baskılarla karşı karşıya olduğunu belirten Moody's, Türk yetkililerin para birimini istikrara kavuşturmak ve döviz tamponlarını eski haline getirmek için giderek alışılmışın dışında önlemlere başvurduklarını belirtti.

Kuruluş, kötüleşen bir dış pozisyonun egemenin kredibilitesi üzerindeki etkileri ve yetkililerin politika yanıtı hakkındaki şu soruları yanıtladıklarını vurguladı:

"Türkiye risklere ne kadar açık ve hükümetin elinde bunlara yanıt vermek için ne var?

İthalat maliyetlerinin artması, yüksek ve artan enflasyonun bir sonucu olarak 2022 yılında lira sürekli baskı altında kaldı. Küresel olarak sıkılaşan mali koşullar, kurda

istikrarı sağlama, döviz tamponlarını yeniden oluşturma ve enflasyonu aşağı getirme hedeflerinde başarılı olamayan bir dizi ortodoks olmayan politika uygulayan Türk politika yapıcılar için zorlukları artırdı.

Türkiye'nin cari hesabının görünümü nedir ve dış finansman seçenekleri nasıl?

Enerji fiyatları, bu yıl Türkiye'nin dış pozisyonu üzerindeki maddi baskıların ana nedenidir. Güvene duyarlı dış yeniden finansman ihtiyacı yaklaşık 128 milyar dolar (GSYİH'nın %17'si). Bankalar ve büyük şirketler – ana denizaşırı borçlular - vadesi gelen borçları çevirebildiler, merkez bankasının bu yüksek dış finansman ihtiyaçlarının bir kısmını karşılamak için rezervlerini kullanacağını ve bunun döviz rezervlerini düşük tutmasını bekliyoruz.

Türkiye'de ekonomik büyüme beklentisi nedir?

İlk yarıda sağlam büyüme 2022'nin ikinci yarısında ve 2023'e doğru önemli bir yavaşlama izleyecek. Finansal koşulların küresel olarak sıkılaşması ve Türkiye'nin Avrupa'daki ana ihracat pazarlarının zorlanması nedeniyle önemli ölçüde daha zorlu olacak. Buna ek olarak, Türk makamları yakın zamanda kredi büyümesini dizginlemek için tedbirler açıkladılar.

2022 için reel GSYİH büyüme tahminimiz tam bir yüzde puanı artırarak %4,5'e yükseltti, ancak 2023 için tahminimizi, daha keskin bir yavaşlama riskinin önemli olduğuna inanarak yüzde 4,0'dan yüzde 2,0'a indirdik.

Kamu maliyesinin görünümü nedir?

Şimdiye kadar, kamu maliyesi, yüksek enflasyon ve büyümeden yararlanmaya devam etti. ekonomi. Bununla birlikte, bütçe baskıları, hükümetin, haneleri yüksek enflasyonun tam etkisinden ve ekonomideki olası bir yavaşlamadan korumaya yönelik önlemlerinin artan maliyetlerin yansımaları olarak yılın son aylarında önemli ölçüde artacaktır. Kamu borç oranı düşecek, ancak borç liranın değer kaybetmesine karşı oldukça hassas olmaya devam edecek."

Türkiye, Rusya'dan petrol ithalatını ikiye katladı

Türkiye'nin bu yıl Rusya'dan petrol ithalatı 200 bin varili aştı.



Türkiye'nin Rusya'dan petrol ithalatı bu yıl ikiye katlandı.

Refinitiv verileri Türkiye'nin Urallar ve Sibirya Hafif petrolü de dahil olmak üzere Rusya'dan geçtiğimiz sene aynı dönemde günde 98 bin varil olan petrol ithalatını bu yıl 200 bin varilin üzerine çıkardığını gösterdi.

Veriler TÜPRAŞ ve Azerbaycan'ın SOCAR şirketine ait STAR rafinerisinin Rusya'dan Urallar ve Sibirya Hafif petrolü alımını ciddi şekilde artırdığını aynı zamanda Kuzey Denizi, Irak ve Batı Afrika petrolü alımlarını ise azalttığına işaret etti.

Verilere göre TÜPRAŞ Ocak-Ağustos arasında Rusya'dan günde yaklaşık 111 bin varil petrol alacak. Bu rakam geçtiğimiz sene aynı dönemde 45 bin varil seviyesindeydi.

Rusya'nın 24 Şubat'ta 'özel askeri operasyon' adını verdiği bir hamleyle Ukrayna'yı işgal etmesinin ardından Batılı ülkeler peşpeşe Rusya'ya karşı yaptırımlar uygulamıştı.

Türkiye ve Rusya arasındaki ticaret, AB ülkelerindeki şirketlerin yarattığı boşluk ile birlikte ciddi şekilde artmıştı.

ABD'den Türk şirketlere 'Rusya' uyarısı: Yaptırım riskiyle karşı karşıyasınız



Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlarla ilgili ABD Hazine Bakan Yardımcısı Adeyemo ve Türk mevkidaşı Elitaş ile hafta sonu gerçekleştirilen görüşmenin ardından ABD, Türk şirketlerine ve TUSİAD'a, yaptırımlarla ilgili uyarı mektubu gönderdi. Mektupta, ABD'nin yaptırım uyguladığı Ruslarla iş yapan şirketlerin yaptırım riskiyle karşı karşıya olduğunun altı çizildi.

Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal operasyonunun ardından başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler Rusya'ya yaptırım uygulamaya başladı. Şu anda savaşı iki ülke arasında müzakere yürütülmesine destek veren Türkiye ise Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün önemini sık sık vurgulayarak ülkeye desteğini ifade ederken Rusya ile de ilişkilerini sürdürerek yaptırım uygulanamayacağını belirtti. Ukrayna'nın dahi Rusya yaptırımına katılmamasına karşı Türkiye'ye karşı bir tepkisi söz konusu değilken Joe Biden yönetimi, Türk şirketlere, yaptırıma uğrayan Rus kurum ve kişilerle iş yapmaması konusunda uyarıda bulundu.

'YAPTIRIMLARI DELERSENİZ SİZE DE UYGULARIZ'

Wall Street Journal'ın (WSJ) ABD Ticaret Odası Türkiye Ofisi'ne yollanan mektuba dayandırdığı haberine göre, ABD Hazine Bakanı Yardımcısı Wally Adeyemo, ABD'nin yaptırım uyguladığı Ruslarla iş yapan şirketlerin yaptırım riskiyle karşı karşıya olduğunu belirtti.

Bloomberg'de yer alan habere göre; WSJ'ye bilgi veren bir kaynak aynı mektubun TÜSİAD'a da gönderildiğini belirtti.

ELİTAŞ'A UYARI YAPMIŞTI

Haziran ayında Türkiye'ye gelen Adeyamo, son olarak haftasonu Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı Yunus Elitaş'a "Rus kurum ve kişilerin Türkiye'yi kullanarak yaptırımdan kaçınma girişimlerinden" duyduğu endişeyi dile getirmişti.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada ise Elitaş'ın görüşmede yaptırımların delinmesine izin verilmeyeceğini teyit ettiği belirtilmişti.

BİM satıldı mı? BİM'den resmi açıklama geldi

Abu Dabi merkezli Chimera isimli yatırım şirketinin BİM'in yüzde 35'lik bölümünü satın aldığına dair çıkan haberlerle ilgili BİM'den bir açıklama geldi.



Abu Dabi merkezli Chimera isimli yatırım şirketi S and P Turkey Shariah Liquid isimli bir şirket kurarak Türk borsasına girdiği ve BİM'den çok büyük oranda hisse aldığı iddia edilmişti.

ParaMedya'da yer alan haberle ilgili BİM'den bir yazılı açıklama yapıldı. Yapılan açıklamada BİM hisselerinin yüzde 35'lik bölümünün satın alındığına yönelik iddiaların gerçekçi olmadığı belirtildi.

Söz konusu açıklamada şu ifadeler yer aldı:

Birleşik Arap Emirlikleri merkezli Chimera isimli şirketin kurduğu S&P Turkey Shariah Liquid fonunun, BİM hisselerinin yüzde 35'lik bölümünü satın aldığı haberi gerçeği yansıtmamaktadır.

Bilindiği üzere, şirketimiz hisselerinin %71'lik kısmı halka açık olup Borsa İstanbul'da işlem görmekte ve herkes tarafından alım-satımı gerçekleştirilebilmektedir. Haberde adı geçen Fon'un Borsa İstanbul aracılığıyla Türkiye'deki muhtelif halka açık şirketlerden bir hisse portföyü oluşturmuş olduğu ve bu portföyünün (BİM

23.08.2022

sermayesinin değil) yüzde 35'lik kısmının BİM hisselerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Haberinizde değeri 54,6 milyon USD olarak belirtilen hisse alım işlemi eğer gerçekleşmiş ise, bu hisseler BİM'in toplam piyasa değerinin yaklaşık %1,5'ine tekabül edecektir

*Saygılarımızla
BİM A.ř.*

Tarımın en önemli hastalığı



Ali Ekber YILDIRIM

23 Ağustos 2022 Salı

İktidar değişmese de bakan değiştikçe tarım politikası değişen başka ülke var mı? Türkiye tarımının en önemli hastalığı, bakan değiştikçe değişen politikalarıdır.

Uzun yıllardan beri planlı, orta ve uzun vadeli bir tarım politikası yok. Günöbirlik, hedefi, amacı belli olmayan politikalar uygulanıyor. Ülke tarımını geliştirmek, büyütmek, katma değer yaratmak yerine çiftçiyi siyasilere muhtaç eden ve üretimden uzaklaştıran, tarımı yok sayan politikalar uygulanıyor.

Böyle olunca bakan değiştikçe tarım politikası da değişiyor. Bu değişim de genellikle destekler üzerinden yapılıyor. Gelen her bakan kendi kafasına göre bir politika uyguluyor. Son 20 yıldır iktidar değişmedi. Ama görev yapan 8 farklı bakan, aynı partinin bakanları olmasına rağmen her biri farklı tarım politikası, farklı destekleme politikası uyguladı. Göreve gelen kendisinden önceki bakanın uygulamalarını rafa kaldırıyor. Her şey sil baştan başlıyor. Ülke tarımı bundan çok büyük zarar görüyor.

Üretene değil, tapusu olana destek; DGD

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) 2002 yılında iktidara geldiğinde Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın dayatmasıyla uygulanan Doğrudan Gelir Desteği (DGD) uygulanıyordu. Tapu üzerinden verilen bu destek üretimi değil üretmemeyi destekliyordu. Şehirde yaşayan da kırsalda yaşayan da bu desteği alıyordu. Yeter ki tapusu olsun.

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve parti yetkilileri 2002 seçimleri öncesinde iktidara geldiklerinde bu destek sistemini tümüyle kaldıracaklarını vaat etti. Bunun için kırsaldan ciddi oy aldılar. Ancak iktidara geldikten sonra, 2009 yılına kadar doğrudan gelir desteği uygulanmasını sürdürdüler. Yani üretime değil tapu üzerinden verilen doğrudan gelir desteği AK Parti iktidarının ilk Tarım Bakanı Sami Güçlü ve sonrasında göreve gelen Mehdi Eker döneminde de sürdü. Bugün hala "alan bazlı destek" olarak yine tapu üzerinden bu destek veriliyor.

Sami Güçlü, daha uzun vadeli politikalardan yanaydı. Bu amaçla 5 yıllık hayvancılık stratejisi hazırladı. Üreticiye kulak veren, dinleyen bir bakandı. Yerine gelen Mehdi Eker, bu planları, uygulamaları rafa kaldırdı. Doğrudan gelir desteğini sürdürdü.

Havza modeli neden uygulanmadı?

Türkiye’de en uzun süre(10 yılı aşkın) Tarım Bakanlığı koltuğunda oturan Mehdi Eker döneminde hazırlıkları 3 yıl süren “Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli” hazırlandı. Ülke tarımı için önemli bir çalışmaydı. Toprak, su, yağış, sıcaklık, nem, ürün çeşitliliği ve daha birçok parametre dikkate alınarak ülke genelinde 30 havza belirlendi.

Ekolojik ve ekonomik olarak hangi ürün hangi havzada daha verimli, daha iyi üretiliyorsa orada desteklenmesi öngörülüyordu. İlk kez 2009 yılında “atlatma haber” olarak yazdığım ve Dünya Gazetesi’nde 5 gün üst üste manşetten yayınlanan bu model Mehdi Eker tarafından bile uygulanmadı. Siyasiler devreye girdi kendi bulundukları havzaları da destekleme kapsamına aldılar. Model sulandırıldı.

Ülke tarımı ile ilgili en önemli bilgilerin yer aldığı bu çalışma kimin için yapıldı? O bilgilere Resmi Gazete’de yayımlanan tebliğ ile yayın yasağı bile getirilmişken kimlere servis edildi? Bu modelin yanı sıra, ülke tarımına ilişkin en kritik bilgilerin toplandığı “Tarım Sektörü Entegre Yönetim Bilgi Sistemi(TARSEY) ve onun en önemli bileşeni olan Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemi(TARBİL) dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu tarafından “tarımda devrim” olarak sunuldu. Ama o projeler de durduruldu. Havza Modeli, TARSEY ve TARBİL dosyalarını “Yeni Tarım Düzeni/ Pandemi, İklim Krizi ve Gıda Egemenliği” kitabımda ayrıntılı olarak yazdım. Meraklısı oradan okuyabilir.

Her ilçe bir havza oldu, tarıma yararı olmadı

Mehdi Eker’den sonra Tarım Bakanlığı görevine getirilen Faruk Çelik, girdi sistemine dayalı bir destekleme politikası uygulayacaklarını söyledi. Kendisinden önceki Bakan Mehdi Eker’in projelerini büyük oranda rafa kaldırdı. Türkiye’nin 30 havzada değerlendirilmesinin çok yanlış ve eksik olduğunu belirterek “her ilçe bir havza olacak” dedi. Türkiye’nin 30 havzası 941’e çıktı.

Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar veya diğer hiç bir yetkili “bu havza modelini biz kabul etmiştik, tarım bu modelle kalkınacaktı, neden değiştiriliyor?” diye soran olmadı. Gelenek değişmedi. Bakan değiştikçe politika değişiyordu.

Faruk Çelik’in en önemli projesi “Milli Tarım Projesi”ydi. Milli Tarım Projesi de 941 havzayı kapsayan modeli de uygulanamadı. Bakanlık her sene ilçe bazlı olarak hangi havzada hangi ürünlerin destekleneceğini kağıt üzerinde açıklıyor. Ama havza mantığı ne ekolojik ne de ekonomik olarak uygulanmıyor.

Çiftçinin üretirken zarar ettiği ürünler desteklenecekti

Faruk Çelik'ten sonra AK Parti Şanlıurfa Milletvekili Genel Cerrah Ahmet Eşref Fakıbaba Tarım Bakanı oldu. Görevi teslim aldıktan sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım ile görüştü. Yaptığı ilk açıklamada üreticinin ve tüketicinin rahatlayacağı bir tarımsal destekleme politikası üzerinde çalıştıklarını söyledi.

Fakıbaba, tarımsal desteklemelerde üretici hangi üründe zarar ediyorsa, hangi üründe arz açığı varsa ve ithalat yapılıyorsa ona destek verileceğini söyledi. En önemli projesi çiftçiyi borçlandırarak 300 koyun almalarını sağlamaktı. Ancak görev süresi bu çalışmaları yapmaya yetmedi.

Sonra Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçildi. Yeni sistemin ilk Tarım Bakanı Bekir Pakdemirli oldu. Pakdemirli göreve geldikten sonra bir iki ay "her şeyi düşünmüştüm de tarım bakanlığını hiç düşünmemiştim. Aklımda tarım bakanı olmak hiç yoktu" diyerek göreve başladı. Mehdi Eker'den sonra göreve getirilen tarım bakanları için temel kriter tarımı bilmemeleriydi. Bu kritere en uygun olanı da Bekir Pakdemirli oldu.

Tarımı Semerat Holding'e teslim edecekti

Bekir Pakdemirli işi kökten halletmeye kararlıydı. Milli Tarım Projesi yerine Tarımda Milli Birlik Projesi'ni hazırladı. Ülke tarımını "Semerat Holding" adında kurulacak bir holdinge teslim edilecekti. Adı "milli birlik" olsa da holdingin kurucuları arasında çok uluslu şirketler de yer alacaktı. Hazırlanan projeden devletin, Tarım Bakanlığı'nın haberi yoktu. Semerat Holding ile ilgili Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sunum yapılmadan bir hafta önce bu projeyi ele geçirip DÜNYA Gazetesi'nde yayınladım. Büyük tepki çekince proje iptal edildi. Elektrikli traktör, Dijital Tarım Pazarı gibi "gündem yaratan" ama tarıma bir katkısı olmayan birçok proje ile görev süresini tamamlayan Bekir Pakdemirli dönemi tarımın en fazla yara aldığı dönem oldu.

Destekleme politikası sil baştan değişiyor

Pakdemirli'nin yerine tarımı bilen, bu işin ilmini yapan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde "Tarım ve Köy İşleri Komisyonu" Başkanlığı yapan Prof. Dr. Vahit Kirişçi bakanlık görevine getirildi.

Vahit Kirişçi göreve geldikten sonra, bakanlık kadrolarında ciddi değişiklikler yapıldı ve Mehdi Eker döneminin bürokratları ön plana çıktı.

Vahit Kirişçi de geleneği bozmadı. Kendisinden önceki projeleri rafa kaldırdı. Elektrikli traktör için "benim gündemimde yok" dedi.

Geçen hafta İzmir'de seçilen tarım sektörü temsilcileri ile toplantı yapan Kirişçi'nin yeni tarım politikası, desteklemelerle ilgili öngördüğü düzenlemeler kendi anlatımıyla özetle şöyle:" Hububat, yağlı tohumlar, şeker ve baklagilleri stratejik ürün olarak belirledik. Bunlar bizim için olmazsa olmazlarımız. Kıtık denildiğinde aklımıza gelen

ürünler bunlar. Yani kimse çileğin bir kısıtlıta aklına geldiğini herhalde söyleyemez. Dolayısıyla çilek de bizim, domates de bizim, salatalık da bizim ama biz işe özellikle ve özellikle stratejik olan ürünlerden başlayacağız."

Gübre, mazot ve yem desteği kartla ödenecek

Bakanlığın üreticilere verdiği desteği sadeleştireceklerini belirten Kirişçi: "İki temel desteğe indireceğiz. Mazot ve gübre. Ben de çiftçilikle meşgul olan birisiyim, aynı zamanda bir çiftçi çocuğuyum, buradaki birçok kardeşimiz, arkadaşımız ve ağabeylerimiz gibi. Şimdi bizim iki temel girdimiz; mazot ve gübre. Bunların ikisi de maalesef kaynakları bizde olmadığı için dışarıdan ithal ettiğimiz şeyler.

Bunlar döviz kurundan etkileniyor, dünyadaki bu kargaşadan etkileniyor veya bunları üreten ülkelerin tavır değişikliklerinden etkilenebiliyor. Biz işte bu temel girdiyi stratejik ürünler için destekleme kapsamına alacağız. Aynı olarak, nakdi olarak değil. Bu destekleri ne zaman kullanacaksa kendilerine vereceğimiz bir kart marifetiyle, bir banka kartı eşdeğeri kart marifetiyle bu karta yüklenen para üzerinden ve bunları satın alabilecekleri gübreyle gübre mazotsa mazot bunları gidip almasına imkân sağlayacağız. Hayvancılıkta da hepimiz biliyoruz ister et olsun ister süt olsun. Her ikisinde de maliyetin yüzde 65'ini, 70'ini tek başına yem oluşturuyor. Bu yemi de aynı şekilde üreticilerimize sunacağız ve böylelikle üreticilerimizin bunları almak için zorlandıkları bu finansmanla ilgili güçlüğü aşmış olacağız. Sonra ürününü sattığında bu ürünlerin satışından elde etmiş olduğu gelire bu destekler karşılığında kendine ait olan buradaki ücretlendirmeyi, fiyatlandırmayı mahsuplaşmış olacağız" değerlendirmesini yaptı.

Stratejik ürünlere fark ödemesi

Stratejik ürünler için "fark ödemesi" uygulamasını da hayata geçireceklerini aktaran Bakan Kirişçi, uygun rakamı üreticiyle belirleyeceklerini belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bir ürünün üreticiye maliyetiyle o ürünün kendisini mutlu edecek bir fiyatı var. Hepimiz işte şu anda mesela mısır, ayçiçeği bugünlerin popüler konusu. 'Eğer mısır şu fiyata giderse ben bundan mutlu olurum.' dediğimiz zihnimizde bir rakam var. İşte o rakamı birlikte belirleyeceğiz. Daha sonra o belirlediğimiz rakamın altında şayet piyasada satılacak olursa, ürün ister bunu TMO'ya getirsin isterse piyasaya, sanayiciye satmış olsun, kim alırsa alsın, o ikisi arasındaki farkı biz üreticimize dönüp diyeceğiz ki 'Arkadaş sen üretmeye devam et. Bu da senin fark ödemendir.' diyeceğiz ve böylelikle arz güvenliğini de sağlama konusunda önemli bir adım atmış olacağız."

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi'nin açıklamalarına bakılırsa her çiftçiye bir kart verilecek ve bu karta para yüklenecek. Mazot, gübre ve yem desteği buradan ödenecek. Ama nakdi değil aynı olarak ödeyeceğiz dediğine göre kartla gidip belli oranda gübre, mazot ve yem mi alacak? Sadece belli bayilerden mi alınacak? Burada yine kayırmalar, siyasi yakınlıklar mı devreye girecek?

2022 destekleri henüz açıklanmadı

Bakan Kirişçi bu uygulamanın Cumhuriyet'in 100. Yılı olan 2023'te uygulanacağını söylüyor. Daha 2022 yılı destekleri açıklanmadı. Ne zaman açıklanacağı da belli değil. Umarız bu yeni sistemle çiftçinin bir yılı heba edilmez. Ayrıntıları destekler açıklandınca paylaşıyoruz.

Özetle, hükümet değişmese de bakan değiştikçe tarımda politikalar özellikle destekleme politikası değişiyor ama hiç değişmeyen bir şey var ki bu hükümet döneminde 2006'da çıkarılan Tarım Kanunu'na göre "tarımsal desteklemeler Gayri Safi Milli Hasıla'nın en az yüzde 1'i kadar olacak" hükmü hiçbir bakan tarafından uygulanmadı. Ayrıca, tarım destekleri hem çok geç açıklanıyor hem de çok geç ödeniyor.

Zam şampiyonu patates ve kuru soğandan çıkarılacak dersler

İrfan Donat



Patates ve kuru soğan fiyatları bu aralar yeniden gündemde.

Nasıl gündem olmasın?

Bütçe dostu olarak bilinen her iki sebzenin de fiyatı son 1 yılda üçe katlanmış durumda.

Gözler yeniden patates ve kuru soğan etiketlerine çevrilince biz de konuya biraz detaylı bakalım istedik.

Geçen hafta Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Temmuz ayına ilişkin enflasyon verilerini açıkladı.

Gıda enflasyonu aylık bazda yüzde 3.15 artarken, yıllık bazda yüzde 94.65 yükseldi.

Son 1 yılda fiyatı en çok artan gıda ürünlerine baktığımızda ise ilk sırada aralarında patates ve kuru soğanın yer aldığı yumru bitkiler yer alıyor.

TÜİK, geçtiğimiz Nisan ayına kadar enflasyon sepetinde yer alan tüm ürünlerin aylık fiyat hareketlerini kalem kalem açıklıyordu.

Her nedense Mayıs itibarıyla buna son verdi. Dolayısıyla patates ve kuru soğanın fiyat hareketlerini artık detaylı şekilde izleyemiyoruz. Fiyatlar yerine Endeks yayınlanıyor. Endeks'te yer alan "patates ve bazı yumru bitkiler" grubunun son 1 aydaki fiyat artışı yüzde 9.3 iken, son 1 yıldaki fiyat artışı yüzde 274.

Ama bunlar görece iyimser rakamlar...

Yüzde 274'lük zammın neresi iyimser diyenler için bir de Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nin (TZOB) her ay yayımladığı üretici-market fiyatlarına yönelik verileri paylaşalım.

TZOB'a göre, Temmuz 2021'de marketlerde 2.5 TL olan patates bu yılın Temmuz ayında 10.97 TL'den satıldı. Yani son bir yılda patates yüzde 339 zamlanmış gözüküyor.

Kuru soğanda da tablo çok farklı değil.

Geçen yılın Temmuz ayında marketlerde kilogramı 2.39 TL'den satılan kuru soğan, bu yıl 9.61 TL'den satılıyor. Bir başka deyişle kuru soğan son 1 yılda yüzde 302 zamlanmış durumda.

Türkiye Halciler Federasyonu Başkanı Yüksel Tavşan'ın paylaştığı veriler de TÜİK'ten ziyade TZOB'un verilerini teyit ediyor.

Yüksel Tavşan, hal esnafı olarak patates, kuru soğan, limon ve domates dörtlüsünü çok yakından takip ettiklerini belirtirken, patates ve kuru soğan fiyatındaki artışın 4-5 kat olduğunu ifade ediyor.

ÜRETİMDEN KAÇIŞ VAR

Geçen yıl Temmuz ayında hallerde ortalama 2.1 TL olan patatesin 2022 Temmuz ortalaması yüzde 329 artış ile 9 TL'nin üzerinde gerçekleştiğini kaydeden Tavşan, geçen yıl hallerde ortalama 1.55 TL seviyesindeki kuru soğan fiyatının bu yılın Temmuz ayında yüzde 352 artışla 7 TL'nin üzerinde bir fiyatı gördüğüne dikkat çekiyor.

Peki ne oldu da patates ve kuru soğan fiyatları yeniden el yakmaya başladı?

Yüksel Tavşan, geçen yıl ile bu yılın fiyatlarını karşılaştırırken kuru soğandaki gelişmeleri şöyle özetliyor: "Bu fiyat artışlarının bir kısmı yükselen girdi maliyetleri ile ilgili... Bir kısmı ise plansızlık ve üretici fiyatlarındaki seyirle bağlantılı... Kuru soğanda durum çok daha çarpıcı. Geçen yıllarda para etmediğinden dolayı üretici kuru soğan ekilişinden kaçır olmuştur. Bu da bizim tek yıllık bitkilerde aslında rastgele bir ürün yelpazemiz olduğunu gösteriyor. Tarımsal üretimi istikrarlı bir şekilde döndürmek için planlama veya yönlendirmeye gitmekten başka çare yok. Bunu yapmadığımız takdirde üreticilerimiz de – kendine göre de haklı olarak- hangi üründen daha fazla kazanacağını düşünürse ertesi yıl o ürüne yöneliyor."

TZOB’a göre üretici fiyatlarındaki artışta, kuru soğan ve patates arzının yetersizliği etkili.

Ama konuyu biraz daha eşeleince fiyat artışlarında birden fazla sebep olduğu ortaya çıkıyor.

Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği (TSÜAB) Yönetim Kurulu Üyesi Ökkeş Yıldırım, patatesi tohumdan pazarlama aşamasına kadar en iyi bilen ve yakından takip eden isimlerden biri.

Bu yılın başından itibaren patates fiyatlarının yüksek seyrettiğini hatırlatan Yıldırım, Çukurova başta olmak üzere belirli bölgelerde aşırı soğuk ve don vakaları yüzünden verimlerde kayıplar yaşandığını söylüyor.

PATATES TOHUMU İTHAL

Öte yandan girdi maliyetlerindeki artışa dikkat çeken Yıldırım, patatesin dekar başına en fazla gübre ve su kullanılan tarım ürünü olduğunun altını çiziyor.

Mazot fiyatlarındaki artışa bağlı nakliye maliyetlerindeki yüksek seyre dair ise şu bilgileri paylaşıyor: “Geçen yıl 250-300 TL bandındaki patates kamyonlarının nakliye maliyeti şu aralar 1.000-1200 TL arasında değişiyor.”

Yıldırım, çuval, ip gibi diğer girdilerde son 1 yıllık artışın yüzde 400 civarında olduğundan bahsederken, hasadı yapılan ürünlerin işçilik maliyetlerindeki artışı da es geçmiyor. Geçen yıl 80-100 TL bandındaki yevmiyenin şimdilerde 300 TL’ye yaklaştığı bilgisini veren Yıldırım, “Girdilerdeki artışları hesap ettiğinizde ürün fiyatı maliyetinin **altında** kalıyor. Bundan sonra tüketici patatesi ucuza yiyemez. Tüm girdiler ithal. Patatesin tohumu bile yüzde 90-95 oranında yabancı menşeli. Patates tohumunu ağırlıklı Hollanda’dan ithal ediyoruz. Önümüzdeki dönemde patates fiyatları ucuzlamayacak. Bu maliyetlerle bu fiyatları maalesef kanıksamak durumunda kalacağız” diyor.

Patatesteki fiyat artışına karşın talebin de güçlü olduğunu ifade eden Yıldırım’a göre, alım gücü azalan vatandaş et ve daha pahalı sebzeler yerine kilogram fiyatı bugünlerde 10-12 TL civarında seyreden patatesi tercih ediyor.

Aslında patates geçen yıla göre oldukça pahalı hale gelse de besleyici ve doyurucu özelliği göz önüne alındığında birçok gıda ürününe göre hâlâ görece ucuz kalmaya devam ediyor.

Patates ve kuru soğan fiyatlarının yeniden tartışılmaya başlandığı şu günlerde gıda enflasyonuna karşı şu 3 soruya yanıt aranıp kafa yorulmalı diyor Ökkeş Yıldırım: “Üretim planlamasını nasıl yapacağız? Tohumda dışa bağımlılığı nasıl bitireceğiz? Girdileri nasıl düşüreceğiz?”

ÜRETİCİ KURU SOĞANA KÜSTÜ

Gelelim kuru soğan fiyatlarındaki artışın sebeplerine...

Tıpkı patatesten olduğu gibi kuru soğan da ilkbahar aylarında olumsuz hava şartlarından nasibini almış. Konuştuğumuz üreticiler, iklim şartları elverişli olmadığı için ekilişlerin sağlıklı şekilde yapılamadığını, yapılanların da ilkbahardaki aşırı yağışlar sonucu yabancı ota boğulduğunu ve mantar hastalığı yaşandığını ifade ediyor.

Bazı üreticiler ise soğan tarlalarını çimlendiği ve kuruduğu gerekçesiyle bozmak zorunda kalmış.

Ankara'nın Sincan İlçesinde yıllardır soğan üretimi gerçekleştiren çiftçi Şakir Çoban'a kuru soğan fiyatındaki artışın nedenlerini soruyoruz.

Geçmiş yıllara nazaran soğan tohumu ve zirai ilaç satışlarında yarı yarıya düşüş olduğunu ifade eden Çoban, “Kuru soğan 2020-2021 dönemlerinde para etmedi. Depolarda soğanları çürüten ve zarar eden üreticilerin önemli bir kısmı özellikle bu bölgede silajlık ve dane mısır üretimine yöneldi. Bir kısmı da geçen yıl para ettiği gerekçesiyle yağlık ayçiçeği ekti. Dolayısıyla üretici kuru soğan ekmekten vazgeçti. Adana'da Nisan sonu Mayıs başı gibi ilk turfanda soğan hasadı başladığı için kuru soğanda gelecek yıl bahara kadar fiyatlar yüksek seyreder” diyor.

Fiyatlardaki artışın tek sebebi üretimden kaçış değil. Üretimde kalanların yüzleştiği yüksek girdi maliyetleri de bir diğer etken.

Son 1 yılda elektrik faturasının yüzde 150 arttığından yakınan Çoban, gübre fiyatlarını artık takip edemez duruma geldiklerini söylüyor.

Şakir Çoban, “Artık genç çiftçi yok. Kimse bu işi yapmak istemiyor. Hasat zamanı işçi bulamıyoruz. Yalnızca Suriyeli işçiler var. Geçen yıl 90-100 TL olan yevmiyeler bu yıl en az 200 TL. Üretim planlaması olmadığı için önümüzü göremiyoruz. Böyle giderse ben de yavaş yavaş üretimi bırakmayı düşünüyorum” diyor.

PATATES VE SOĞANIN KISIR DÖNGÜSÜ

Bugünkü fiyat tartışmalarını daha iyi idrak etmek adına gelin 4-5 yıl geriye dönüp hafızalarımızı biraz tazeleyelim...

2017 yılından 2018'in ilk yarısına kadar hem patates hem de kuru soğan fiyatları 1.5-2 TL seviyesindeydi ve üreticiler maliyetler karşısında zor bir yıl geçirdi. Ama marketlerde fiyatlar "uygun" gözüktüğü için kimse zarar eden üreticinin feryadına pek kulak asmadı.

2018'in ikinci yarısı hem depolarda hastalık sebebiyle çürüyen ürünler hem de daha önceki yıllarda bu üründen zarar ettiği gerekçesiyle kuru soğan ve patates üretmekten vazgeçenlerin de etkisiyle azalan üretim, fiyatları yukarı tırmandırdı.

2019'a girdiğimizde ise kuru soğan ve patates fiyatlarının 8-10 TL seviyelerine kadar yükselişine şahit olduk. Ürünlerini her yıl olduğu gibi depolarda muhafaza ederek tüm yıl boyunca tüketicinin patates ve soğan ihtiyacını sağlayan üretici ve tüccarlar stokçuluk ile suçlanırken bir de "terörist" damgası yediler.

Bunun üzerine patates ve kuru soğan ithalatı için kapılar sonuna kadar açıldı. Hatta Şubat 2019'da kent merkezlerinde uzun kuyrukların olduğu tanzim satış noktalarında kilogramı 3 TL'den zararına satışa çıkarıldı.

2019 ikinci yarısında her iki ürünün de fiyatları gevşedi ve yılsonuna doğru yeniden 1.5-2.5 TL aralığına çekildi.

İHRACAT YASAKLANDI

2020'nin başında ise ekonomi yönetimi, 2019 yılında yaşanan 'kötü tecrübenin' tekrar etmemesi adına çareyi kuru soğan ve patates ihracatını yasaklamakta buldu.

İçeride fiyatları baskılamak ve gıda enflasyonuna yönelik olası bir sürprizin önüne geçmek adına alınan bu karar, üretici ve ihracatçıyı vurdu.

2020 genelinde ise girdi fiyatlarındaki artışı konuşmamıza rağmen pandemi ve ihracat yasağının etkisiyle kuru soğan ve patates fiyatları 2-2.5 TL seviyelerinde kaldı.

2021 yılında da tablo pek değişmedi. Hatta üreticinin elinde kalan patates ve soğanlar Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın talimatıyla TMO tarafından alımı yapılarak valilikler tarafından büyükşehirlerde ihtiyaç sahibi vatandaşlara törenler eşliğinde bedava dağıtıldı. İşte bu süreçte artan maliyetler ve düşük üretici fiyatları bir kısım üreticiyi küstürdü. Ve şimdilerde yeniden yükselen patates ve kuru soğan fiyatlarını konuşur olduk.

Nasıl olur; Merkez'in faizi aşağı, diğerleri yukarı!



Alaattin AKTAŞ

23 Ağustos 2022 Salı

✓ Merkez Bankası'nın faizindeki indirimle birlikte diğer faizlerin de düştüğünü sananlar; size kesip saklayacağınız bir tablo ve grafik!

✓ Veriler Merkez Bankası'nın, yani Merkez Bankası şunu söylemiş oluyor: "Benim faizim düşürüldükten sonra diğer faizler arttı."

Konu hiç fark etmiyor; önyargılı davranmak kötü bir alışkanlık. İnsan böyle oldu mu; öğrenmeye, bilgilenmeye de kapanıyor.

Sanki korkuyor da... Ya duyduklarıyla, öğrendikleriyle o pek sevdiği önyargısı kırılırsa! Adeta böyle bir kaygı yaşıyor.

İktidar geçen yıl eylülde Merkez Bankası'nın politika faizini indirmeye başladı. (Faiz kararını Merkez Bankası vermediği için bu ifadeyi özellikle tercih ediyorum.) Geçen yıl dört toplantıda 5 puanlık bir indirime gidildi, bu yıl ilk yedi ay sabit tutulan faiz, uzun bir aradan sonra geçen hafta 1 puan daha aşağı çekilerek yüzde 13 düzeyinde belirlendi.

Bugün, bu tercihlerin doğru olup olmadığı üstünde duracak değilim. Nereden baktığınıza bağlı olarak ve ne amaçladığınıza göre bu kararları pekala doğru da bulabilirsiniz. Nitekim iktidar öyle görüyor ki bu politikayı sürdürüyor. Dün de yazdığım gibi artık kararları öyle tek tek yorumlamanın da pek anlamı yok. Tek bir hedef var; seçimi kazanmak. AKP de seçimi bu politikayla kazanabileceğini düşünüyor. Tercih onların!

Bugün üstünde durmak istediğim bu faiz indiriminin başka bir yönü...

Zaman zaman Merkez Bankası faizinin indirilmesinin ekonomide bir dizi sakıncalı durum yarattığına değinince işte o bir türlü objektif davranamayan ve öğrenmeye tümüyle kapanmış olanlardan itiraz sesleri yükseliyor:

“Merkez Bankası’nın faizi indirilmeseydi de faizler yüksek olsaydı daha mı iyiydi? İşte ne güzel faiz düştü.”

Bunu söyleyenlere soruyorum; **“Hangi faiz düştü”** diye, bilgi yok ki sağlıklı bir yanıt alabileyim.

“Düştü işte, hepsi düştü!”

“Hangi faiz kaçtan kaç düştü?”

Bir süre sonra kendi sesimin yankılandığını duyuyorum. Çünkü karşı tarafın söyleyebileceği bir şey yok!

Tüm faizler arttı

Merkez Bankası faizindeki indirimle birlikte hiçbir faiz düşmediği gibi tam tersine artışlar yaşandı.

Faiz indirimine başlanan geçen yılın eylülünden hemen önceki durumdan bugüne kadar olan seyir işte bir tablo halinde yazıda...

Var mı düşen bir faiz?

Mevduat faizi bir ara biraz gerilemekle birlikte yine de politika faizinin üstünde oluştu. Ancak zaten mevduat faizinin böylesine düşmüş olmasını ayakta alkışlayacak halimiz yok. Hani yaratmaya ya da oluşturmaya çalıştıkları tuhaf bir kavram var ya **“liralaşma”** diye, aslında TL cinsi tasarruf edenler ta baştan beri liralaşma kavramına sadık kalan tasarruf sahipleri. Bu kişileri adeta cezalandırmanın herhalde sevinilecek bir yanı olamaz.

Kredi faizlerindeki artış ise çok daha belirgin. Zaten geçen hafta alınan kararlar da ticari kredi faizlerinin fazla artmasını önlemeye dönük değil mi...

Bu tabloyu kesip saklayın!

Yazıdaki tablo ve grafiği oluşturan verilerin kaynağı Merkez Bankası. Yani bunlar resmi veriler.

Merkez Bankası mevduat ve kredide tüm bankaların ortalamasını gösteren faiz oranlarını her hafta yayımlıyor.

Yani bu oranları ne ben derledim, ne bir siyasi partinin çalışması, ne bir üniversitenin verisi. Bunlar resmi veriler. Dolayısıyla bu tabloyu kesip saklayın ve **“Merkez**

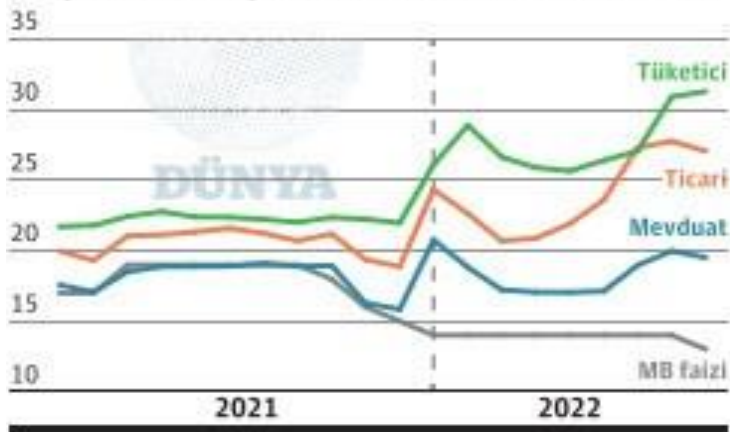
Bankası'nın faizi düşürölünce aman ne güzel oldu, diğer faizler de düştü" önyargısından kurtulun!

Merkez Bankası faizi indirilince gerileyen faiz var mı? (Yüzde)

	Mevduat faizi (*)	Kredi faizi		MB faizi
		Tüketici	Ticari	
Ağustos 21	18,90	22,03	20,72	19,00
Eylül	18,96	22,38	21,20	18,00
Ekim	16,27	22,25	19,38	16,00
Kasım	15,84	21,99	18,88	15,00
Aralık	20,77	26,14	24,36	14,00
Ocak 22	18,84	28,94	22,66	14,00
Şubat	17,23	26,67	20,70	14,00
Mart	17,06	25,93	20,90	14,00
Nisan	17,05	25,68	21,92	14,00
Mayıs	17,13	26,43	23,62	14,00
Haziran	18,98	27,11	27,35	14,00
Temmuz	19,99	30,96	27,80	14,00
12 Ağustos	19,53	31,35	27,10	13,00

(*) Üç ay vadeli mevduat

MB faiziyle birlikte diğer faizler de bir düştü, bir düştü! (Ocak 2021- 12 Ağustos 2022, %)



HAZİNE'NİN FAİZİ NİYE Mİ YOK?

Merkez Bankası faizindeki indirim yönlü bu operasyon asıl etkisini Hazine'nin borçlanması üstünde yaptı. Hazine, borçlanmasını daha önce makul sayılabilecek faizlerle gerçekleştirirken ilk düşmenin yanlış iliklenmesiyle birlikte denge bozuldu.

Ancak Hazine'nin borçlanma faizini tek başına alıp değerlendirmek bizi yanlış sonuca götürür. Çünkü Hazine yalnızca TL cinsinden borçlanmıyor. Döviz ve TÜFE'ye endekli borçlanmalar da var ve üstelik son dönemde bu tür borçlanmaların toplamdaki payı arttı.

Dolayısıyla Hazine'nin yalnızca TL cinsi borçlanmasıyla yola çıkarak bir değerlendirme yapmak doğru olmaz.

Merkez Bankası faizindeki indirimin Hazine'yi nasıl etkilediğini başka bir yazıya bırakalım...

BU YALNIZCA FAİZ AYAĞI, DÖVİZ VE ENFLASYONU HİÇ SORMAYIN!

Öyle değil ya; varsayalım Merkez Bankası faizi aşağı çekilince diğer tüm faizler de geriledi. Mesela yani!

Peki ekonomide bir iyileşme var mı?

İkinci soru; ekonomideki iyileşmenin ölçüsü ne?

Faiz indirildi diye enflasyon mu düştü; ne gezer, rekor üstüne rekor kırılıyor.

Faiz indirildi diye Türk parası değer mi kazandı; dünyanın neresinde görülmüş bir ulusal para faiz indirilince değer kazansın.

Döviz yukarı, enflasyon yukarı ve zaman zaman (rahmetli annemin ifadesiyle) icat çıkarmalar! Bakalım bundan sonraki ilk icat ne olacak?

Kayıp yıllar 1990'ları arayacağız



Şeref OĞUZ

23 Ağustos 2022 Salı

Türkiye'nin kredi risk primi, aslında pek çok zorlukların da göstergesi gibi... Ülkenin dış kaynağa ihtiyacı var ve bunun için 2 şey gerekiyor; 1-kaynak bulma becerisi, 2- uygun maliyetli dış finansmana erişim... Her ikisi de yalnızca ekonomik değil, diplomasi gayret gerektiren konular...

Şu sıralar dikkat etiykeniz komşularımızla ilişkilerimizi düzeltmeye çalışıyoruz. Sıfır sorun stratejisiyle yola çıkmış ve sıfır komşu sonucuna varmıştık. Etrafımızda kavga etmediğimiz ulus kalmamıştı. Şimdi ise dış politikada kırıp dökülenleri toplama dönemi ve hummalı gayret içinde olduğumuz aşikâr...

DİPLOMASİ ADIMLARININ EKONOMİYE ETKİSİ

Davos'taki "one minute" dönemi ardından yaşanan gerginliklerin ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini fazlasıyla yaşadık. Şimdi Orta-Doğu'daki ilişkilerimizin restorasyonu söz konusu... İsrail Cumhurbaşkanı geldi, heyetlerle temaslar sürüyor, MISIR, BAE, Suudi Arabistan ve şimdi de Esat.

Peki, bunun ekonomiye etkisi olur mu? Elbette... Seçime doğru bir yandan Merkez'in banknot makinesi diğer yandan ABD'nin izin verdiği fonların düşürülmüş CDS'lerle ekonomiye girişi... Ancak orta vadede olacağı şudur; sıcak para yağmuru ile morfinlenmiş bir ekonomi ve seçim sonrasına ertelenmiş kaos, kriz...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Hasta ekonomi ne kadar güçlü kalabilir?

Sürekli şırıngalanan morfinin etki süresi kadar. Unutulmasın ki ekonomik bünye zayıflatılmış, kurumlar çürütülmüş, emeğin geliri budanmış ve enflasyon zıplatılmışsa sıcak para gibi ağrı kesicilerin etkisi uzun sürmez. Hatta gerçek tedavi ertelenmiş olacağından çözümün maliyeti daha da artar.

İş dünyası bu durum karşısında ne yapıyor?

Zaman zaman zayıf çıkışları olsa da mevcut duruma göre kendini ayarlıyor. Sorun şu ki; önümüzdeki süreçte iş dünyasının hareket alanı daha da daralacak. Ekonomi yönetiminin Heterodoks inadına doğrudan karşı çıkılamadığından kendileri de batma noktasına gelecek.

NOT

IMF KAPISI MI ARALANIYOR?

Ekonomiyi ehil ellerle yönetmekte o kadar geç kaldık ki, kendimize IMF olma fırsatını da kaçırdık. Enflasyon %80-150 bandında, döviz nakit akışı sıkıntıda ve her iki açık (cari ve iç) tırmanırken döviz dizginlenemiyor. Tıpkı IMF kapısına muhtaç olduğumuz zamanlardaki gibi...

Şimdi CDS'leri aşağı çekmek, diplomatik iyileşme sağlamak için bizim dışımızdaki dünya ile kavga etmek yerine uzlaşıcı bir politika izleme dönemine girdik. Biliyoruz ki IMF, şartları ağır olsa da ekonomiyi uçurumun kenarından alma pratiğine sahip. Her ne kadar "son borcumuzu ödedik, ilişki kestik" demiş olsak da IMF'nin çıpasına ihtiyaç duyar hale geldik.

İnsansız ekonomi politikalarıyla ünlü IMF'nin parasından ziyade duasına ihtiyaç var. Ülke IMF cenderesinde (ve denetiminde) ise sıcak para bulabiliyor, dış kaynak temin edebiliyor. İçeride ise mali disiplini sağlama gücüne sahip olabiliyor.

Hükümetin diplomasi atağı ardından "lanetlenmiş IMF" ile de yakın temas girişimi beni şaşırtmayacaktır.



Abdulkadir Selvi

Buğra Kavuncu'nun çıkışı ve çoklu aday ihtimali

6'lı masanın her toplantısından ve yine 6'lı masanın her bildirisinden mucizevi sonuçlar bekleyen muhalif bir medya düzeni var.

Öyle ki Meral Akşener'in ev sahipliğinde yapılan 5'inci toplantıdan sonra yayınlanan bildiride, "Yarının Türkiye'sini" ibaresi tırnak içinde yer aldığı için heyecanlanan spikerler olmuştu. Öyle ki, "Yarının Türkiye'sini ifadesindeki Y ve T büyük harfle yazılmış, bu bir mesaj olabilir mi? 6'lı ittifakın ismi yarının Türkiye'si ittifakı adını alabilir mi?" diye yorum yapmışlardı. Yakında 6'lı masanın toplandığı mekânlarda dilek tutup çaput bağlayana rastlarsanız şaşırmayın.

AKŞENER'E ÇOK YAKIN

Cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi süreci yaklaştıkça 6'lı masadaki görüş ayrılıkları su yüzüne çıkmaya başladı. Son bildiride ortak cumhurbaşkanı adayı vurgusu yapıldı ama asıl mesaj toplantı öncesinde Buğra Kavuncu'dan geldi. Buğra Kavuncu, Meral Akşener'e çok yakın isimlerden birisi. Ümit Özdağ'ın kopuşunu göze alma pahasına Buğra Kavuncu'ya sahip çıkmıştı. O nedenle Buğra Kavuncu'nun açıklamasını Meral Akşener'in 6'lı masaya mesajı olarak değerlendirebiliriz.

ZAMAN AYARLI HAMLE

Buğra Kavuncu, "Bizim sahada şubat ayından beri en çok duyduğumuz isim Mansur Başkan. Mansur Yavaş ile ilgili bir ağırlık var" çıkışı ile bombanın pimini çekip 6'lı masanın ortasına bıraktı. Buğra Kavuncu'nun zaman ayarlı açıklaması 6'lı masada, "Kılıçdaroğlu ortak adayımız" kararının alınmasını önlemeye yönelik bir hamle olarak değerlendirildi.

CHP'Yİ SARSTI

Buğra Kavuncu'nun bu çıkışı CHP'yi şaşırttı ve rahatsız etti. CHP, toplantı sonrasında yayınlanan bildirideki "ortak aday" vurgusu ile moral buldu ama Buğra Kavuncu'nun açıklamaları mercek altına alındı. Buğra Kavuncu kendi değerlendirmelerini mi yansıtıyor yoksa Meral Akşener'in mesajlarını mı paylaşıyor sorusunun peşine düşüldü.

AKŞENER'İN MESAJI

Kılıçdaroğlu'nun ortak cumhurbaşkanı adaylığı konusunda Meral Akşener bir yerde yorum yaptı. O da Kılıçdaroğlu'nun memleketi olan Tunceli'yi ziyaretinde, "Cumhurbaşkanı adaylığı elbette Kemal Kılıçdaroğlu'nun hakkıdır ve saygı duyulması gereken bir durumdur" dedi. Ama hiçbir zaman Kılıçdaroğlu ortak adayımızdır diye açıklama yapmadı. Zaten Akşener onu söylese Kılıçdaroğlu davul zurna eşliğinde adaylığını ilan ederdi. Akşener'in bu konuda ser verip sır vermemesi CHP Genel Merkezi için her zaman bir muamma oldu. Hem de tedirgin eden bir muamma. 2018 seçimlerinde Abdullah Gül'ü denklem dışına iten hamlenin sahibi Akşener olduğu için CHP Genel Merkezi Akşener'e hep kuşkuyla baktı.

KILIÇDAROĞLU TEDİRGİN OLDU

6'lı masanın ilk turunun tamamlanacağı toplantı öncesinde Buğra Kavuncu'nun bu çıkışı yapması Kılıçdaroğlu'nu tedirgin etti.

1- Çünkü Buğra Kavuncu, Mansur Yavaş diyor. Bu aynı zamanda Kılıçdaroğlu ortak aday değil demektir.

2- Kılıçdaroğlu'nun, belediye başkanlarımız bir dönem daha hizmet etmeli diyerek İmamoğlu ve Yavaş'a kapıyı kapatmasına rağmen, İYİ Parti'den gelen Mansur Yavaş çıkışı çok anlamlı.

3- 6'lı masanın ikinci büyük partisi olarak Mansur Yavaş'ın isminin 6'lı masaya önerilmesi anlamını taşır.

4- CHP'li Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan, Kılıçdaroğlu'nu, "Cumhurbaşkanım" diye kürsüye davet etmişti. Eski Yalova Belediye Başkanı Vefa Selman ise, "14 Cumhurbaşkanımız Kemal Kılıçdaroğlu" demişti. Kılıçdaroğlu'nun bu anonslara sessiz kalması İYİ Parti'de bir dayatma olarak değerlendirildi. Buğra Kavuncu ile yanıt verildi.

AKŞENER NE YAPACAK

Meral Akşener bir süredir, "Seçilecek aday" formülünü ortaya attı. Bu şu demek, seçilmeyecek bir adaya destek vermeyecekler. Peki 6'lı masa cumhurbaşkanı adayını belirlemek üzere toplandığında Akşener ne yapacak, "seçilecek aday" kriterini nasıl işletecek? Bir süre önce konuştuğum İYİ Parti yöneticileri, "Meral Hanım tek başına karar almaz. Parti içi demokrasiyi işletir. Başkanlık Divanı, Genel İdare Kurulu ve Meclis Grubu'nu toplar. Temayül yoklaması yapar. Oradan hangi isim çıkarsa 6'lı masaya o ismi götürür" demişlerdi.

Tabii bu tür toplantılarda genel başkanın eğilimi dikkate alınır. Kimi zaman da liderin tercihi, partinin yetkili kurullarının kararı haline dönüştürülür. O nedenle ısrarla altın hisse Akşener'de diyorum.

İMAMOĞLU'NU HEYECANLANDIRDI

Son dönemlerde üst üste yaptığı hatalar nedeniyle iyice yıpranan Ekrem İmamoğlu, Kılıçdaroğlu'nun hamleleri ile cumhurbaşkanı adaylığında geri plana düşmüştü. Kılıçdaroğlu'na rağmen cumhurbaşkanı adayı olamayacağı söyleniyordu. İmamoğlu da rotayı CHP Genel Başkanlığı'na kırmıştı. Ancak İYİ Parti'nin sürpriz bir şekilde Mansur Yavaş ismini gündeme getirmesi İmamoğlu'nu yeniden umutlandırdı.

AKŞENER-YAVAŞ EKSENİ

Bir süredir Meral Akşener ile Mansur Yavaş arasındaki yakınlaşma dikkat çekiyordu. Birlikte voleybol maçını izleyip Ankapark'ı gezdiler. Mansur Yavaş CHP'nin belediye başkanı olmasına rağmen Ankara'daki iki etkinliği Kılıçdaroğlu ile değil Akşener'le gerçekleştirdi. Oysa Yavaş, Akşener'in ısrarlı tutumuna rağmen İYİ Parti'den değil CHP'den aday olduğu için araları limoniydi. Ama sürpriz bir şekilde yakınlaştılar. Kısa bir süre önce muhalefetteki kamplaşmaya dikkat çekmiş, Kılıçdaroğlu-İmamoğlu, Akşener-Yavaş eksenini oluşturdu demiştim.

HDP'NİN KIRMIZI ÇİZGİSİ

Akşener-Yavaş ittifakını ikisi de ülkücü kökenli diye izah etmek sıg bir yaklaşım olur. İkisi de siyasette yükselen değer. İkisi de HDP tarafından üstü çizilmiş isimler. HDP'nin, Meral Akşener ve Mansur Yavaş cumhurbaşkanı adayı olursa desteklemeyiz açıklaması etkili oldu. HDP Eş Genel Başkanları Mithat Sancar ve Pervin Buldan'ın, Kılıçdaroğlu'nu ziyaret ederek iki ismin aday gösterilmesi durumunda desteklemeyeceklerini ama İmamoğlu ve Kılıçdaroğlu olursa destek vereceklerini iletmeleri, Akşener cephesinde CHP bizim arkamızdan HDP ile ittifak mı kuruyor kuşkusunun doğmasına neden oldu. Akşener ile Yavaş'ı güçbirliğine itti.

AKŞENER MESAJI

Buğra Kavuncu'nun, Mansur Yavaş çıkışı kadar gündem olmadı ama orada asıl şifre Akşener'di. Kavuncu, "Ben ve teşkilatımız Meral Akşener'in doğru kişi olduğuna inanıyoruz" dedi.

İYİ Parti Mansur Yavaş gösterip Meral Akşener derse şaşırmasın.

ÇOKLU ADAY

Eğer Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş'ın işaret ettiği gibi, "ulusal ve uluslararası karar vericiler"ın dokunuşu gerçekleşmezse 6'lı masa ortak adaylı değil, çoklu adayla seçime gidebilir.



Esfender KORKMAZ

Faizde direnmenin arkasında ne var?

23 Ağustos 2022 Salı

2018'de kurlar artmaya başlayınca, Merkez Bankası faizleri kademeli artırdı ve Ağustos 2018'de yüzde 24'e çıkardı.

Faiz oranları artınca 2018 Eylül ayında 6,3503 olan dolar kuru, 2019 Eylül ayında 5,7150'ye geriledi.

2018 Ağustos'ta yüzde 25,32 ve 2022 Ekim'de yüzde 40,22 olan Yİ-ÜFE 2019 Ağustos ayında yüzde 6,39'a geriledi.

Kurların ve enflasyonun düşmesine paralel olarak Merkez Bankası da gösterge faizini kademeli düşürdü ve faiz oranı 2019 yılı sonunda yüzde 12 ve 2020 Mayıs ayında yüzde 8,25 oldu.

Tam faiz-kur ve enflasyon istikrar bulmuşken, neden hükümet MB'ye ve faize müdahale etti?

Rekabetçi kur müdahale gerekçesi olamaz, çünkü 2020'de MB TÜFE bazlı reel kur endeksine göre TL, zaten yüzde 30 daha düşük değerde idi.

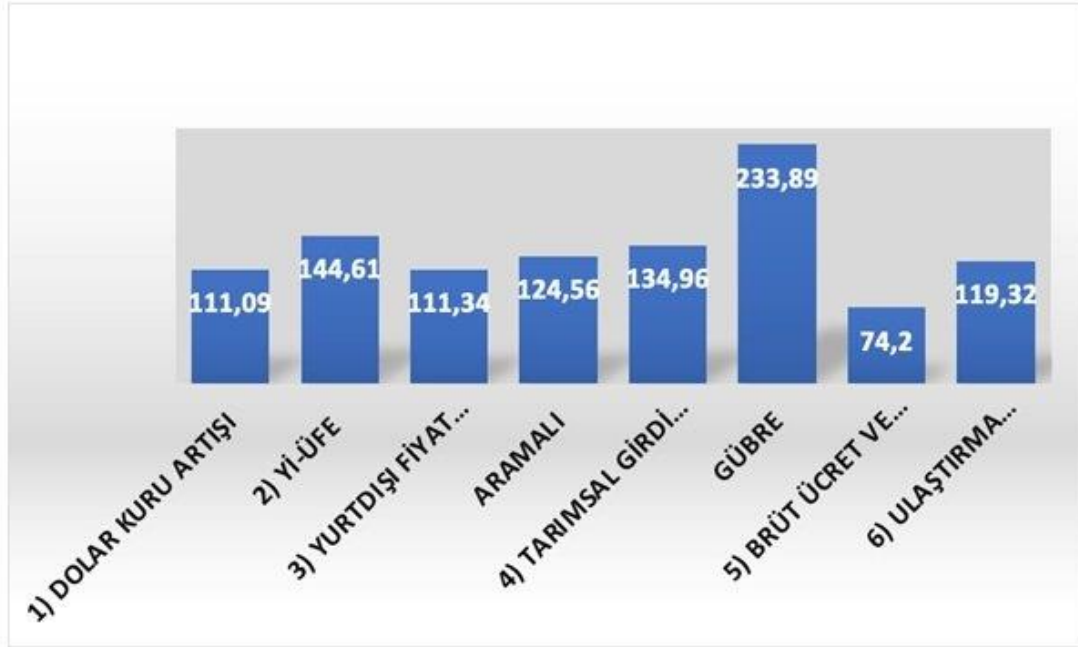
Faizlere ve Merkez Bankası'na müdahale bütün dünyanın ve akıllı çalışan herkesin aklını karıştırdı, zira iktisadi açıdan rasyonel, doğru ve istikrar amaçlı değil. Bu durumda akla acaba başka hesaplar mı var, sorusu geliyor.

Din penceresinden bakarsak, eğer faiz nas ise, yüzde 13 de faizdir. Dahası yüzde 37 eksi reel faize ne demek gerekiyor?

Eksi reel faiz arttıkça, üretim ve hizmet maliyetleri de artıyor. Çünkü üretimde kullanılan ithal girdi oranı yüksektir. Ulaştırma maliyetleri de artıyor, çünkü hükümet, kamu-özel işbirliği anlaşmalarını dolar garantili yaptı.

Aşağıdaki grafikte maliyet artışında brüt ücret artışının etkisi olmadığı görülüyor. Maliyet artışının tek nedeni kur artışıdır. Hatta kur artışının kendinden daha büyük maliyet artışları yarattığını görüyoruz.

MALİYET ARTIŞLARI



NOT: * Yİ-ÜFE +Yurtdışı üretici fiyat endeksi:Temmuz

* Tarımsal girdi+ulaştırma fiyat endeksi:Haziran

* Ücret endeksi / II.Cevrek

* Dolar Kuru: Ağustos ortalaması

Aslında hükümetin yapması gerekenler zor değil;

Bir istikrar programı hazırlayacak. Bu program içinde; faizleri enflasyon seviyesine çıkaracak. Dolaylı yoldan mülkiyete müdahaleyi durduracak. TL'den kaçış duracak. Kurlar enflasyon kadar artmayınca zaten TL değer kazanmış olacak. Şu anda TL yüzde 46 oranında daha düşük değerdedir.

Bir yandan da, cari açığı azaltacak. Bunun için üretimde kullanılan ithal girdi payını azaltacak. İthal girdi içinde teknolojinin payı düşüktür. Pamuk, iplik, deri gibi ara malı ve ham maddelerin de içeride üretilmesi için yüksek teşvik verecek. Devletin kendisi de geçici olarak bu malları üretecek. İthal girdi payı yüzde 40'lar düzeyinden yüzde 15 düzeyine gelirse, cari açık kalmaz.

Dahası, Çin'den yaptığımız ithalat içinde incik, boncuk, plastik, deri eşya gibi mallara kota koyacak.

Merkez Bankası'na bağımsızlık verilecek. Kambiyo sistemi değişecek, sıcak para kontrol edilecek. Doğrudan yatırım sermayesi teşvik edilecek.

Devlette ithal araba kullanmak yasaklanacak. Konvoylar yasaklanacak.

Bütçede Meclis ve Sayıştay denetimi artacak.

Bütçeden popülist amaçlı harcamalar kısılacak, bu kaynaklar ara malı ve ham madde üretimi için yatırımlara tahsis edilecek.

Kamu-özel işbirliği anlaşma yasası iptal edilecek. Altyapı yatırımları bütçeden veya yap-işlet-devret modeline göre verilecek.

Bunları bir plan içinde bugünkü iktidar yapar mı? Yapmazsa Türkiye, cumhuriyet tarihinin en ağır krizi içinde kalacaktır.



23 Ağustos 2022, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Dugin suikastı Rusya-Ukrayna Savaşı'nı sertleştirecek

Moskova'da **Putin**'in danışmanı **Aleksandr Dugin**'in kızının katledildiği suikastla ilgili ilk açıklama bir Rus örgütünden geldi. Rusya Ulusal Cumhuriyet Ordusu diye kendini tanıtan örgüt, "**Bu olayın Putin'e bir ders olmasını diliyoruz**" dedi. Ukrayna, bu olayın kendileriyle bir bağlantısı olmadığını söylerken, Rusya Federal Güvenlik İstihbaratı (FSB), suikastın sorumlusunun Ukrayna olduğunu açıkladı.

FSB, katilin, kızıyla birlikte Moskova'ya gelen 1979 doğumlu Ukrayna vatandaşı **Natalia Vovk** olduğunu açıkladı. **Vovk**'un olaydan sonra Estonya'ya kaçtığı söyleniyor.

Şimdi bazı analistlere göre, Ukrayna'nın bağımsızlık günü olan 24 Ağustos'ta Rusya'nın misilleme olarak büyük bir taarruza geçeceğini altı çiziliyor. Askeri uzmanlara göre ise suikast olmasa da ağustosta Rusya zaten çok büyük bir operasyona girişip Odessa işgalini başlatacaktı. Rusya'nın bu konuya misillemesinin değişik şekilde olacağı iddia ediliyor.

Zira **Dugin**'in kızı **Darya** bir asker değil, bir siyasetçi de değil. Dolayısıyla yaşanan olayı Rusya tamamen "**terör eylemi**" olarak görüyor. Bakalım Rusya ne yapacak? **Zelenski** ve ailesi dahil birtakım kişileri hedef mi alacak? Yoksa işin faillerini yakalayıp Rusya'da mı yargılayacak? Her ne olursa olsun bu suikastın, Rusya-Ukrayna Savaşı'nda bir dönüm noktası olduğunu düşünüyorum. Zaten sert olan savaş çok daha şiddetlenecek ve bel altına inecek.

PAKİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Türkiye'nin eski dönemlerindeki benzer bir yargı darbesiyle devrilen eski Pakistan Başbakanı **İmran Han**'ın peşini bırakmıyorlar. Nisan ayında başbakanlıktan indirilen **İmran Han**, "**Muhalefetin beni görevden alma girişimi, ABD'nin iç politikamıza açık müdahalesidir**" demişti. **İmran Han**'ın "**polis ve yargıcı tehdit ettiği**" öne sürülerek hakkında tutuklama emri çıkartıldı. Zaten **İmran Han** da "**Sahte davalarla beni tutuklama hazırlığındalar**" diyerek bu gelişmeleri önceden haber vermişti.

Destekçileri ise liderlerinin gözaltına alınma ihtimaline karşı ülke genelinde protesto eylemlerine başladı. **İmran Han** taraftarları tüm bu yaşananların ABD komplosu olduğu konusunda ısrarlı. Pakistan'da çok sevilen eski kriket oyuncusu olan **İmran Han**'ın **Tayyip Erdoğan**'la da arası çok iyiydi.

Bilindiği gibi **İmran Han**, ABD Rusya gerginliğinin yükseldiği günlerde Moskova'yı ziyaret etmiş, Ukrayna Savaşı'nda ise Rusya'yı desteklemişti. Dahası, BM Genel Kurulu'nda Rusya'nın kınanması oylamasında Pakistan çekimser oy kullanmıştı. Ukrayna'yı karıştıran ABD, şimdi de Pakistan'a el atmış görünüyor.